

Literatura

1. **Autio T.**, (2003) Postmodern Paradoxes in Finland. The Confinements of rationality in Curriculum Studies. In: *International Handbook of Curriculum Research*. W. F. Pinar (Ed.) Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, N.J.
2. **Bruner J. S.**, (1971) О познании. J. Radzicki (tłum.) PIW, Warszawa.
3. **Bruner J. S.** (1978) Poza dostarczone informacje. J. Radzicki (tłum.) PWN, Warszawa.
4. **Dewey J.** (1972), *Demokracja i wychowanie*, Z. Doroszowa (tłum.) Ossolineum, Wrocław – Warszawa – Kraków.
5. **Foley R.** (2001) *Zanim człowiek stał się człowiekiem*. K. Sabath (tłum.) PIW, Warszawa. **Husen T.** (1979) *The School in Question. A Comparative Study of School and its Future in Western Society*. Oxford University Press, Oxford. **Kunicki-Goldfmgger W.** (1993) *Znikąd donikąd*. PIW, Warszawa.
6. **Ornstein A. C., Hunkins F. P.** (1998) *Program szkolny. Założenia, zasady, problematyka*. K. Kruszewski (tłum.) WSiP, Warszawa.
7. **Tomasello M.**, (2002) *Kulturowe źródła ludzkiego poznania*. J. Rączaszek (tłum.) PIW, Warszawa.

Стефан Мешальські

ІДЕНТИЧНІСТЬ ШКОЛИ ТА ЇЇ ВІДНОШЕННЯ ДО ШКІЛЬНИХ РЕАЛІЙ

Ідентифікація школи як освітнього інституту відбувалася під впливом різноманітних соціокультурних процесів, що мають довгу історію. Одним із факторів, які впливають на цей процес, є відношення школи до зовнішнього світу, що відображається у щоденному житті учнів. Зміст шкільного навчання обмежений зовнішніми приписами, що дуже часто зумовлює розрив між теорією та щоденною практичною діяльністю. Через цей феномен школи сьогодні критикують з різних позицій. У статті представлено кілька підходів, у тому числі, й Дж. Дьюї, які спрямовані на вирішення проблеми ідентифікації школи з позиції двох перспектив: еволюційної та культурної.

Ключові слова: ідентифікація школи; освітній інститут; еволюційна та культурна перспективи.

Stefan Myeshalski

IDENTITY OF THE SCHOOL AND ITS RELATIONS TOWARDS OUT OF SCHOOL REALITY

Identity of the school as an educational institution comes from complex set of social, cultural processes which have long history. One of the factors influencing this identity is approach of school to outside world that is experienced by students in their everyday life. School limits students' learning to the demanded extent and quite often separates their cognition from activities required by everyday life. Because of this phenomenon school has been criticized from various positions. The article presents some chosen positions including John Dewey's standpoint and furthermore considers problem of school identity in two perspectives: evolutionary and cultural.

Key words: school's identity; educational institution; evolutionary and cultural perspectives.

Рецензенти

Т. Левовицький – д. хаб. гум. н., проф.

С. Сисоева – д. пед. н., проф., член-кор. НАПН України

Стаття надійшла до редакції 01.11.14

УДК 378.6:37(477)

Тетяна Купрій

ВПРОВАДЖЕННЯ ВАРІАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ БАКАЛАВРА ТА МАГІСТРА: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

У статті розглядаються проблеми впровадження варіативної частини освітніх кваліфікаційних програм бакалавра та магістра у вищих навчальних закладах України. Аналізується філософсько-соціальний аспект університетської освіти як предмету науково-дослідницької уваги, у зв'язку зі зростанням вимог до якості підготовки кадрів, ваги наукового потенціалу, який є основою економічного розвитку в суспільстві. Визначається процес оволодіння студентом необхідних професійних компетенцій, отриманих під час вивчення вибіркового міждисциплінарних навчальних курсів.

Ключові слова: навчальна програма; вибіркова дисципліна; індивідуальний план/графік; компетенції.

Вступ. Сучасний світ поставив перед освітою, її філософськими засадами принципово нові найважливіші проблеми. Загострення глобальних проблем, яке щораз більше загрожує знищен-

ню людства, потребує саме суттєвих змін усієї стратегії діяльності людства і формування того нового типу практичного світогляду, який і визначає цю стратегію. У вирішенні цього завдання, яке ста-

ло найважливішим не лише для сучасних політиків, громадських та міжнародних діячів, а й для всього людства, безумовно, повинна відігравати сучасна освіта, яка дарує громадянському суспільству без виключення можливості і перспективи свого становлення.

На етапі реального впровадження Закону «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII «з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» українське суспільство в цілому, а освітня сфера зокрема, потребує існування якісного наукового обґрунтування модернізаційних процесів навчальної міждисциплінарності як компоненти дискурсу глобалізації освіти. Аналіз цього складного явища постає актуальним завданням соціальної філософії та філософії освіти, адже навчальна міждисциплінарність є найбільш розвиненою формою інтеграції освіти, яка забезпечує доступ до освоєння багатопрофільності, широкого кругозору майбутніх фахівців, підтримує розвиток взаємодії різних дослідницьких напрямів.

Метою статті є спроба дослідити і визначити перспективи впровадження варіативної частини навчальних кваліфікаційних програм в Україні, коло проблем, які пов'язані з цим складним процесом; розкрити загальні підходи до вибору форм, напрямів, принципів у європейському та світовому форматі.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Аналіз вітчизняної й закордонної наукової літератури та інформаційно-аналітичних тез міждержавних європейських та американських організацій свідчить, що дослідження сутності процесу навчальної мобільності стало предметом вивчення провідних науковців сучасності. Так, В. П. Андрущенко, Н. В. Наливайко, Ф.-К. Кіссам, у своїх наукових працях досліджують проблему філософської парадигми сучасної освіти і її вплив на розвиток суспільства; І. А. Зимня, О. Ю. Красовська вивчають та аналізують ключові компетенції фахівців вищої школи й визначають тенденції, перспективи розвитку новітніх освітніх програм. Проблеми міжнародної діяльності вищих навчальних закладів в контексті вибірковості навчальних програм та вироблення підходів до формування концепції розвитку в різних регіонах світу розглядають О. Пивоварова, Й. Колер, Д. Девіс. За останні десятиріччя відбулися значні зміни у вищій школі, які спричинили реформування системи вищої освіти України відповідно до міжнародних стандартів та норм. Актуальним сьогодні залишається розкриття тих можливостей й нових шляхів, які дозволяють сучасному університету інтегруватись до світового освітнього простору.

Постановка проблеми. Глобалізація кардинально змінює показники успішного соціального й економічного розвитку будь-якого суспільства. На перший план виступає здатність до технологічних

і соціальних інновацій, уміння ефективно діяти у швидкозмінливому соціальному середовищі, масштаби інформатизації суспільства, рівень інтелектуальної й політичної волі, розвиток наукомістких технологій, де освіта завжди має ключову роль. Без філософського підходу не можна вибудувати стратегію, тактику та політику в сфері розвитку освіти й суспільства. Методологічна функція філософії в її практиологічному вигляді дозволяє виявити сутність такого важливого явища сучасності, як єдиний освітній простір, без осмислення якого навряд чи можна розраховувати на скільки-небудь помітні досягнення в галузі освіти (Андрущенко В. П., 2005, с. 12-13)

Одним з головних моментів реформування освіти, враховуючи бурхливі та контраверсійні політичні процеси в Україні, повинно стати реальне запровадження вищими навчальними закладами права самостійного вибору змісту, програм і технологій введення дисциплін «на вибір», вибору форм, методів і способів навчання й виховання студентів. Студент, який отримує класичну університетську освіту, повинен розуміти той світ, що його оточує, і вміти орієнтуватись у ньому. Крім того, ВНЗ покликаний готувати не тільки дуже добре теоретично підготовленого фахівця у певній сфері, мета вищої освіти – сформувати людину з широким світоглядом, неконформістською свідомістю, системою гуманістичних цінностей. Студент повинен володіти методами одержання знань, гнучкістю (здатність вибору й об'єднання знань для розв'язання певних завдань), дієвістю (здатність використання компетенцій в різних ситуаціях) у стандартних і нестандартних ситуаціях, творчому підходу до розв'язання відповідних професійних завдань (Зимня І. А., 2003, с. 47). Це завдання можливо виконати лише за допомогою викладання міждисциплінарних, інтегрованих дисциплін.

У зв'язку з входженням України до Європейського освітнього і наукового поля, наголошується на якості й універсальності підготовки випускника вищої школи, його адаптованості до ринку праці. Навчально-організаційна діяльність все більше ускладнюється, розширився склад її функцій. Так, залежно від профілю спеціаліста збільшилася частка управлінської функції – до 18-21 %, організаційної функції до 16-22 %, комунікативної функції – до 12-27 %, діагностичної функції – до 18-32 % (Красовська О. Ю., 2011, с.186). Тобто ці зміни повинні відбитись у змісті фахової підготовки. Отже, виникає необхідність удосконалення змісту професійної підготовки.

Гнучкість і дієвість у навчальних програмах демонструють не нормативні, а вибіркові дисципліни. Новий Закон «Про вищу освіту», який вступив у дію місяць назад, проголосивши у ст. 62 п. 15, 16 що «вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі має становити

не менш як 25 % загальної кількості кредитів ECTS, передбачених для даного рівня вищої освіти». При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни за декількома освітніми програмами, а також у декількох вищих навчальних закладах, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівництвом вузу (Закон України «Про вищу освіту»).

Введення дисциплін «на вибір» уже давно практикується в різних зарубіжних університетах. Наприклад, Гарвардський університет ще на початку 90-х років запропонував на вибір приблиз-

но 620 навчальних курсів різного рівня за окремими і інтегрованими дисциплінами (QS Top Universities...). Кожна країна, яка переживає за своє майбутнє, хоче мати найкращу систему вищої освіти. Класична університетська освіта вимагає встановлення співвідношення між нормативними і вибірковими дисциплінами в бік збільшення останніх. Якщо у бакалавраті пропонується віднести на вивчення нормативних дисциплін 75% загального навантаження студента, а на вибіркові – 25%, то в магістратурі це співвідношення змінюється 60 до 40.

Таблиця 1

Основні блоки навчальних дисциплін за програмою підготовки бакалавра в галузі гуманітарних наук досліджуваних університетів

п/п	Назва університету	Блоки/цикли навчальних дисциплін	% НП
	Гарвардський Університет	1. Програма загальної освіти 2. Фахова програма концентрації 3. Дисципліни вільного вибору	25 50 25
	Лондонський університет	1. Головні обов'язкові курси 2. Основні елективні курси як загальноосвітні, так і спеціальні 3. Додаткові факультативні курси 4. Дисципліни вільного вибору, які не входять в обов'язкове число кредитів	30 50 20 *
	Сіднейський університет	1. Соціально-економічні дисципліни 2. Фундаментальні дисципліни 3. Професійно орієнтовані дисципліни 4. Спеціальні дисципліни за вибором	18,75 18,75 25 21,9
	Львівський національний університет ім. І. Франка	1. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки 2. Цикл дисциплін природничо-наукової підготовки 3. Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки 4. Блок дисциплін, орієнтованих на майбутню спеціальність 5. Дисципліни за вибором студента 6. Практика та державна атестація	12,5 16,6 58,3 7,5 5 15,1
	Київський університет ім. Б. Грінченка	1. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки (нормативна частина) 2. Цикл дисциплін природничо-наукової підготовки (нормативна частина) 3. Цикл дисциплін професійної та практичної (професійно-орієнтованої) підготовки 4. Дисципліни за вибором ВНЗ 5. Дисципліни за вибором студента 6. Практика та державна атестація	5,4 3,7 49,8 20,8 10,8 9,5

(Девіс Д., 2000, с. 43; Кіссам Ф-К., 2003, с.189; Commonwealth of Australia, 2008, с. 57; Варіативна частина освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю «Філософія»...)

Суть філософії університетської освіти полягає в тому, що освіта повинна бути структурованою, послідовною й одночасно максимально гнучкою та придатною для індивідуального вибору для українських студентів в межах 20 годин на тиждень в аудиторії, а не 36 на даний час і запропонованих 30 год. у новому законі «Про вищу освіту». Заняття, які проводяться викладачами в малих групах (не більше 10 студентів) чи індивідуально за програмою спеціалізації, є основною частиною навчального процесу студентів. При цьому близько 75 % часу студент повинен витратити на самопідготовку.

За кордоном для отримання ступеня бакалавра, як зазначає О. Пивоварова, необхідно набрати 60 кредитів, а магістра – 15 дисциплін за вибором (Пивоварова О., 2007, с. 125). При цьому практика (виробнича) у переважній кількості університетів є добровільною, хоча враховується під час працевлаштування. Увесь навчальний процес варіативної частини підготовки бакалавра зі спеціальностей суспільно-гуманітарного напрямку у вітчизняних університетах складає за різними підрахунками фактично в 2 рази менше за кредитами і в 2 рази більше за кількістю дисциплін, ніж в країнах Захо-

ду. А якщо врахувати, що в європейському або американському університеті переважають вибіркові дисципліни обсягом у 3-6 кредитів, на відміну від українського еквіваленту у 1,5-2 кредити, то це ще стає більшою перепорою у досягненні якості вітчизняної освіти. Врахування середнього балу, який залежить від кількості кредитів, відведених на її вивчення, дозволяє відобразити успішність студента в оволодінні різним за обсягом і фаховою значимістю матеріалом засвоєних навчальних дисциплін. Охарактеризований вище підхід до обчислення середнього балу, наприклад в американських університетах, дозволяє нівелювати вплив нефархових дисциплін на рівень професійної підготовки студента.

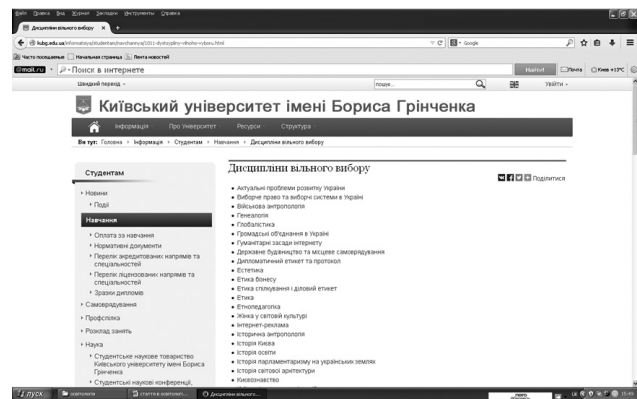
Подрібнення дисциплін за кредитами також створює окремі проблеми, пов'язані з плануванням та управлінням навчальним процесом і задоволення вимог схеми підготовки фахівця. Для забезпечення логічності процесу навчання вибіркові дисципліни пропонується обирати не хаотично, а зі збереженням структурно-логічних схем їх викладання. Для цього запропоновано ввести в межах кожної спеціальності щонайменше дві спеціалізації та закріпити за ними блоки фахових дисциплін вільного вибору студента. Обираючи спеціалізацію, на пропозицію В. Д. Базилевич, студент обирає перелік дисциплін (кластер), який він буде вивчати. Це дає йому змогу вже на рівні бакалаврату визначитись з науковим напрямом своїх майбутніх кваліфікаційних робіт (Базилевич В. Д., 2010, с. 13). Слід зазначити, що такий підхід до організації навчального процесу є типовим для Європи. Під час присвоєння кваліфікацій випускникам європейських закладів освіти проголошується, що кластери спеціалізації дозволяють студентам отримати знання та навички в декількох суміжних галузях базової науки, що значно підвищує їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Світова практика показує, що спеціалізацію та вибірковість організації навчального процесу варто розпочинати з 3-го року навчання, коли надається певний перелік предметів на вибір, який орієнтований на студентів, що зацікавлені отримати знання з різних предметів соціогуманітарної сфери, і який найбільш сприятливий для послідовного здобуття спеціальності на 4-му курсі.

У Київському університеті імені Бориса Грінченка кластери розроблені і в бакалавраті, і в магістратурі практично всіма кафедрами. Наприклад, кафедра всесвітньої історії за спеціальністю «Міжнародна інформація» пропонує два кластери: «Інформаційна аналітика та консультування» та «Електронне врядування». Обираючи перший кластер, студент вивчає дисципліни: «Політичний аналіз», «Інформаційне середовище аналізу політики», «Політичне консультування», «Інформаційно-аналітична діяльність держави на світовій арені». Другим кластером передбачено та-

кий перелік дисциплін: «Система електронного врядування», «Інформатизація органів міжнародного представництва держави», «Електронний документообіг», «Світові інформаційні системи і мережі».

Для розширення загальнонаукової ерудиції студента пропонується також залишити у навчальних планах підготовки кваліфікаційних рівнів позакластерні дисципліни вільного вибору студента, орієнтовані не лише на теоретичне навчання, а і практичні роботи. З цією метою українські вищі навчальні заклади, надаючи студентам можливість самостійно скласти свій навчальний план і відвідувати навчальні курси за власним вибором, можуть запропонувати щорічні спеціальні списки з переліком навчальних програм підготовки бакалаврів, магістрів та докторів наук за різними спеціальностями, що містять назви навчальних дисциплін (і короткий опис їх змісту), а також перелік дисциплін, обов'язкових для отримання диплома певного освітнього рівня.

а

№	Назва дисципліни (курс)	Загальні в обсязі			Кількість годин відведеної на				Форму вступного контролю	ПКР розробника курсу, науковий ступінь, місце проживання	
		годин	аудиторії	лабораторії	самостійної роботи	практичної роботи	інтернет-ресурсів	лекцій			
9.	Дипломатичний етикет та протокол	72	2	14	14	-	4	4	36	ПКМ	Брайчевська Оксана Анатоліївна, доцент

Детальне визначення навчальної дисципліни "Дипломатичний етикет та протокол":
 Упорядкований конспект та узагальнена програма з тематичної дипломатичної освіти.
Метами навчання дисципліни "Дипломатичний етикет та протокол" є:
 - ознайомлення студентів з основними поняттями дипломатичного протоколу, церемоніалу та дипломатичного етикету;
 - формування початкових навик та навичок роботи в державних установах та органах, відповідальних за реалізацію зовнішньої політики України та здійснення інших міжнародних контактів.
У результаті вивчення дисципліни "Дипломатичний етикет та етикет" студенти повинні знати:
 - історію формування дипломатичного протоколу

б

Рисунок 1. Вікно переліку дисциплін вільного вибору (а) та вікно анотації дисципліни вільного вибору В КУ ім. Б.Грінченка (б)

У вищому навчальному закладі кожен студент повинен скласти індивідуальну програму / навчальний графік залежно від рівня підготовки, кола інтересів і вибору навчальних дисциплін як студента, так і наукового керівника. Програма є спробою відходу від традиційної форми навчання і надає сучасним науковим дослідженням

міждисциплінарного характеру (Модернізація системи вищої освіти..., 2007, с.149). Кожна програма складається з урахуванням кількісних вимог, необхідних для зарахування курсу (кількість годин, заліків, іспитів, письмових робіт і практичних занять). Щороку студент зобов'язаний виконувати наукову роботу в межах програми спеціальності, удосконалюючи грамотність, аналіз та чіткий виклад своїх думок в письмовому вигляді.

Студенти, які завершили навчання в університеті, окрім державного диплома по закінченню власного факультету, можуть отримати сертифікат про всі додаткові зараховані курси. Поза реалізацією основного навчального плану студенти, як пропонує освітня система Нідерландів, можуть за власним бажанням і згодою куратора, тьютора, наукового консультанта випускаючої кафедри доповнити основну навчальну програму, запропонованими іншими факультетами або партнерськими навчальними закладами, в межах 1080 додаткових аудиторних годин курсами, 10 додаткових заліків і екзаменів включно з іспитом з іноземної мови (The Higher Education Qualifications Framework in the Netherlands...).

З огляду на відповідність спеціальності вибраним студентом дисциплін та сучасним світовим тенденціям в галузі вищої освіти, у 2005 році комісія освіти Європейського парламенту розробила «Методичні рекомендації Парламенту та Ради Європи щодо ключових компетенцій» (The Key Competences for Lifelong Learning...). Згідно з цим документом, ключовими компетенціями випускника будь-якої спеціальності є вміння спілкуватися рідною та іноземними мовами, навички використання математичних та інформаційних методів і технологій, самоосвіти та самовираження, вміння побудови вірної поведінки у міжособистісних,

міжкультурних та суспільних взаємовідносинах. Як видно з представленого переліку, студенти по закінченню навчання повинні володіти компетенціями, які дозволяють їм обіймати посади, які відповідають широкому спектру професій. Крім того, володіння декількома іноземними мовами підвищує шанси на ринку праці і дає надійне підґрунтя для професійної мобільності впродовж усієї діяльності.

Висновки і практичні рекомендації. Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні включають інновації, пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Новий гнучкий багатокомпонентний навчальний план дасть змогу поєднувати необхідні основи професійної підготовки з можливістю обирати індивідуальну стратегію навчання, і приведе до прискорення реформ у галузі вищої освіти України та сприятиме інтеграції національної системи освіти в європейський освітній простір.

В зв'язку з цим, доцільно провести укрупнення дисциплін, збільшивши їх середній показник до 3-6 кредитів та розглянути можливість об'єднання суміжних дисциплін в окремі інтегровані курси, вивчення яких за необхідності можуть здійснювати декілька викладачів, використовуючи єдину програму (за зразком курсу «Управлінська діяльність керівника НЗ» в Київському університеті ім. Б.Грінченка). На вивчення кожної навчальної вибіркової дисципліни не встановлювати лімітований час, що надасть можливість засвоїти навчальний матеріал відповідно до індивідуальних здібностей кожного студента. Таким чином, проведені заходи не гальмуватимуть процес необхідного оновлення змісту фахової підготовки.

Література

1. **Андрущенко В. П.** Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів / В.П. Андрущенко / В. П. Андрущенко // Філософія освіти – К.: Майстер-клас, 2005. – №1. – С.5-17.
2. **Базилевич В. Д.** Класична економічна університетська освіта як фактор конкурентоспроможності / В.Д. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вип. 94– К. – 2010 – с. 11-14
3. **Варіативна частина** освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю «Філософія» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCEQFjAB&url=http%3A%2F%2Fgeology.lnu.edu.ua%2Fphis_geo%2Ffourman%2Farxiv%2FAcreditationE0%25EB.doc&ei=IX4yVNm7LYnB7AbikICoCw&usq=AFQjCNHTYwSPp8ZjYnuWA0nAAySKqzYFig&sig2=zquVkf9HTW3z7HDWhizroQ&bvm=bv.76802529,d.bGQ&cad=rjt
4. **Закон України «Про вищу освіту»** – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/> – Заголовок з екрана.
5. **Зимняя И. А.** Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 45-49
6. **Красовська О. Ю.** Роль освіти в сучасних глобальних умовах / О.Ю.Красовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму –Д.: ТОВ «Роял Принт», 2011. – №1(4) – С.182-188.
7. **Модернізація системи вищої освіти:** соціальна цінність і вартість для України: Монографія / [Михальченко М.І., Андрущенко В.П., Лукашевич М.П. и др.]; АПН України; Інститут вищої освіти / В. Кремень (голова ред.кол.). — К. : Педагогічна думка, 2007. — 257 с.
8. **Наливайко Н. В.** Философия образования: формирование концепции: Монография / Нина Васильевна Наливайко. — Новосибирск : Изд-во СО РАН, 2008 — 269 с.
9. **Пивоварова О.** Організаційно-педагогічні особливості професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах США / О. Пивоварова // Освіта і управління. – 2007. – №1. – С. 121-128.

10. **Kohler J.** Quality Assurance, Accreditation, and Recognition of Qualifications as Regulatory Mechanisms in the European Higher Education Area/ Higher Education in Europe. – Vol. XXVIII. – No. 3. – October 2003. – P. 32-36.
11. **Davis D.** Transnational Education Providers, Partners, and Policy: Challenges for Australian Institutions Offshore / [Davis D., Olsen O., Bohn A., eds.]. – Sydney : International Development Programme Education Australia, 2000. – 74 p.
12. **Commonwealth of Australia / Australia.** – by Australian Government // Australian Education International. – Country education profiles. – 2008. – 97 p.
13. **Philip C. Kissam.** The Discipline of Law Schools: the Making of Modern Lawyers. –
14. **Carolina Academic Press,** 2003. – 280 p.
15. **QS Top Universities:** Top 200 universities in the THE QS World Ranking – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.topuniversities.com/worlduniversityrankings/> – Заголовок з екрана.
16. **The Higher Education Qualifications Framework in the Netherlands,** a presentation for compatibility with the framework for Qualifications of the European Higher Education Area Self-certification document dated 15 December 2008 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nvao.net/page/downloads/NQF_Dutch_National_Qualifications_Framework.pdf
17. **The Key Competences for Lifelong Learning** – A European Framework is an annex of a Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning that was published in the Official Journal of the European Union on 30 December 2006/L394. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00100018.pdf

References

1. **Andruschenko V. P.** (2005). *Filosofiya formations of XXI age: search of priorities of. Philosophy of education*, 1, 5-17 [in Ukrainian].
2. **Bazilevich V. D.** (2010). *The Classical economic university learning as factor of competitiveness. Visnyk Kievskogo univesity imeni Tarasa Shevchenko*, issue 94, 11-14 [in Ukrainian].
3. **Variativna part** of the educationally professional program of preparation of bachelor after speciality «Philosophy». 03.09.2011. [Electronic resource]. Retrieved from: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rc=tj&q=&esc=s&source=web&cd=2&ved=0CCCEQFjAB&url=http%3A%2F%2Fgeology.lnu.edu.ua%2Fphis_geo%2Ffourman%2Farxiv%2FAcredetationE0%25EB.doc&ei=IX4yVNm7LYnB7AbikICoCw&usg=AFQjCNHTYwSPp8ZjYnuWA0nAAySKqzYFig&sig2=zquVkf9HTW3z7HDWhizroQ&bvm=bv.76802529,d.bGQ&cad=rjt [in Ukrainian].
4. **Law of Ukraine** «On higher education» 01.07.2014. – [Electronic resource]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/>
5. **Zimnyaya I. A.** (2003) *Key competences are a new paradigm of result of education. Vyssee obrazovanie segodnja*, 5, 45-49 [in Russian].
6. **Krasovska O. Y.** (2001) *Role of education in modern global terms. Bulletin Micsnarodnogo Nobelivskogo ekonomichnogo forumu*, 1(4), 182-188 [in Ukrainian].
7. **Krem V.** (Eds.). (2007). *Modernization of the system of higher education: a social value and cost is for Ukraine: Monograph. Kiev: Pedagogichna idea* [in Ukrainian].
8. **Nalivayko N. V.** (2008) *Filosofiya educations: forming of conception: Monograph. Novosibirsk : SO RAN*, [in Russian].
9. **Pivovarova O.** (2007) *Organizaciyno-pedagogichni features of professional preparation of specialists in higher educational establishments of the USA. Osvita I upravlinja*, 1, 121-128 [in Ukrainian].

Tetjana Kuprij

WPROWADZENIA ZMODYFIKOWANEJ OŚWIATY ZAWODOWEJ NA POZIOMIE BAKALAUREATU/ LICENCJATU I MAGISTERIUM W NAUKACH HUMANISTYCZNYCH

W artykule rozpatrywane są zagadnienia programów studiów na poziomie licencjatu i magisterium w uczelniach Ukrainy. Przeanalizowano aspekt filozoficzno--społeczny edukacji uniwersyteckiej, a także naukowo-badawczy. Łączą się bowiem one z podnoszeniem na wyższy poziom kadr, potencjału naukowego oraz zwiększeniem bazy ekonomicznej. Rozpatrzono proces nabywania przez studentów kompetencji zawodowych na studiach międzydyscyplinarnych.

Słowa kluczowe: program edukacyjny; dyscyplina; indywidualny plan/grafik; kompetencje.

Tetyana Kupriy

IMPLEMENTATION OF THE VARIATIVNOY COMPONENT OF EDUCATIONAL PROGRAM OF BACHELORS AND MASTERS: PHILOSOPHICAL ASPECT

The article deals with the problem of introducing the variable part of educational qualification BA and MA programs in higher educational institutions of Ukraine. Analyzes the philosophical and social aspects univrsytetskoyi education as a subject of research attention due to the increasing demands for quality training, the weight of scientific potential, which is the basis for economic development in the community. During the research proved

that the flexibility and effectiveness of training programs demonstrate not normative and selective discipline. The conservation of structural logic teaching sample subjects defined as the weight of individual choice for Ukrainian students. A procedure for enactment of lists with the list of training programs for bachelors, masters and doctors in various specialties, including the name and a brief description of subjects, and a list of subjects required for graduation a certain educational level. It is proved that the introduction of individual program / curriculum based on training, range of interests and choice of training dysypiln student is promising to create an innovative approach to the educational process. The analysis of the process of obtaining a certificate of additional student enrolled courses that automatically increases its konkuretospromozhnist the labor market. Determine the process of mastering the necessary professional competencies among them is the ability to communicate in their native and foreign languages, the use of mathematical skills and techniques and information technology and self expression, skill building correct behavior in relationships obtained in the study sample of interdisciplinary courses that provides a reliable foundation for occupational mobility.

Keywords: on-line tutorial; selective discipline; individual plan/graph; jurisdictions.

Рецензенти

О. Александрова – д. філ. н., проф.

С. Редько – к. псих. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 07.10.14

УДК 378: 013.77

Janina Urban

ROK WAŻNYCH JUBILEUSZY – O CZYM PRZYPOMINAJĄ EDUKACJI?

Prezentowane w niniejszym artykule rozważania mają na celu przypomnienie ważnych zadań edukacji, czyli przygotowania młodzieży do życia w strukturach demokratycznych, które wyłoniły się jako możliwość, a zarazem postulat wprowadzenia w państwach Grupy Wyszehradzkiej w wyniku zmiany porządków polityczno-społecznych. Tło rozważań stanowi przypomnienie ważnych dla Polski jubileuszy – 25 rocznicy wkroczenia na drogę wielkiej transformacji, 15-lecia przystąpienia do sojuszu wojskowego NATO i 10-lecia wstąpienia do Unii Europejskiej. Wskazane zadania wpisują się też jako ważne postulaty przebiegającej w latach 2005–2014 Dekady Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju ustanowionej przez Zgromadzenie Ogólne NZ.

Słowa kluczowe: demokratyzacja struktur życia społecznego; edukacyjny wymiar zmiany społecznej; kompetencje społeczne i obywatelskie; edukacja do demokracji.

Każdy rok jest rokiem jubileuszy, lecz bieżący rok dla Polski i wszystkich państw Grupy Wyszehradzkiej to rok Jubileuszy szczególnych: 25 rocznica lat po rozpoczęciu wielkiej transformacji, która przejawiała się m.in. procesami integracyjnymi, zakończonymi przed 15 laty (na Słowacji później) przystąpieniem do sojuszu wojskowych (NATO) i zmianą porządków społeczno-politycznych poprzez demokratyzację struktur życia społecznego – pozwalających na wstąpienie przed 10 laty do Unii Europejskiej. Zmiany te znaczący nowe możliwości i zadania dla całych społeczności, ale także nowe wyzwania dla oświaty państw rozpoczynających drogę demokratyzacji – niejednokrotnie „ciężki dar wolności”, jak przywołując Józefa Tischnera określił to Piotr Sztompka (2007, s. 19).

Bieżący rok to także rocznica dla edukacji szczególnie ważna – jest to ostatni rok przypadającej na lata 2005–2014 Dekady Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju, nazwanej później także Dekadą Zmiany, którą ustanowiło w 2002 roku Zgromadzenie Ogólne NZ. Oceniało w ten sposób ważną rolę edukacji w przygotowaniu do uświadamiania pozamaterialnych kryteriów rozwoju.

Działo się tak po wielu inicjatywach (wymieniam

za: Morżo, 2006), spośród których jako znaczące przynajmniej wybiórczo wymienić należy: - Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro w roku 1992 roku, na którym opracowana została „Agenda 21”, jeden z najważniejszych dokumentów, związanych ze zrównoważonym rozwojem; - Szczyt Milenijny Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2000 roku, na którym zdefiniowane zostały Milenijne Cele Rozwoju, które powinny zostać osiągnięte do 2015 roku; - Światowy Szczyt Ziemi w Johannesburgu w 2002 roku, który stał się okazją do zawiązania nowych form partnerstwa włączających w realizację zrównoważonego rozwoju społeczeństwo obywatelskie, oprócz dotychczasowego ograniczenia do instytucji rządowych.

Ogłoszenie Dekady Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju było wynikiem pewnego procesu, w którym wymienione inicjatywy były przygotowane: „Pierwszą powszechnie znaną próbę uściślenia pozamaterialnych kryteriów rozwoju społecznego przyniósł w 1968 roku tzw. raport U Thanta. W późniejszym o 20 lat raporcie Światowej Rady ds. Środowiska i Rozwoju (znanej pod nazwą «Brudtland Commission»), zatytułowanym «Nasza wspólna przyszłość» (WCED, 1987), stwierdzono